

TIJORAT BANKLARIDA YAGONA MFO TEXNOLOGIYASINING JORIY QILINISHI

Qurbonov Rufat Baxtiyorovich

Toshkent moliya instituti “Bank hisobi va audit”

kafedrasi dotsenti, PhD

E-mail: rufatjon86@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6841-9292>

Annotatsiya: Ushbu tezisda tijorat banklarida yagona MFO texnologiyasining joriy qilinishining nazariy asoslari keltirilgan. Shuningdek, kelgusi yillarda Tijorat banklari tomonidan yagona MFO ni amaliyotga joriy qilishning afzalliklari keltirilib, tegishli xulosalar berildi.

Tayanch soʻzlar; tijorat banklar, Yagona bank kodi, mijoz, bank xizmati, masofadan xizmat koʻrsatish.

KIRISH

Bugungi kunda bank sektorida kuchayib borayotgan raqobat sharoitida, yangi xizmatlar va texnologiyalarni tizimli ravishda joriy qilish orqali biznes modellarini muvafaqqiyatli amalga oshirish hamda bozorning barcha segmentlarini samarali zabt etish tijorat banklari uchun muvafaqqiyat garovi hisoblanadi. Aynan shu sababli, resurs salohiyatini boshqarishni optimallashtirish, mijozlarning xohish-istaklarini qondirish, shuningdek, bozorning yangi talablariga munosib javob berish uchun xizmatlarini rivojlantirish va texnik takomillashtirishga qaratilgan tegishli innovatsion strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish banklar samarali faoliyatining zarur shartlaridan biridir.

Prezidentning 2020 yil 12 maydagi «2020-2025 yillarga moʻljallangan Oʻzbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi toʻgʻrisida»gi 5992-sonli hamda «Raqamli Oʻzbekiston–2030 strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora tadbirlari toʻgʻrisida»gi 6079-sonli Farmonlarida belgilangan vazifalarni ijrosi boʻyicha tijorat banklari tomonidan raqamlashgan zamonaviy bank biznesi va xizmatlari joriy qilinmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolani tayyorlashda tijorat banklarida yagona MFO texnologiyasining joriy qilinish boʻyicha amaliy maʼlumotlar tahlil qilindi va barcha foydalanilgan maʼlumotlar amaldagi qonun hujjatlari va Markaziy bankning statistik koʻrsatkichlari asosida muallif tomonidan tadqiq qilindi. Maqolada guruhlashtirish, taqqoslash, tizimli yondashuv, va tarkibiy tahlil usullari koʻllanildi.

Tahlil va natijalar

Ma'lumot uchun, **Yagona bank kodi (MFO)** – bu O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan taqdim etilib, mijozning bank hisob raqami bo'yicha majburiy rekviziti hisoblanadi.

1-rasm. Tijorat banklari tomonidan yagona MFO ni amaliyotga joriy qilishning afzalliklari.

1-rasm asosida joriy qilingan yagona MFO texnologiyasi bir vaqtning o'zida mijoz va bank uchun qator afzalliklarga egaligi bilan ahamiyatli ekani keltirilgan. Jumladan:

- mijoz hisobraqamlarining bank miqiyosida unikalligi ularni tasarruf qilishda qulaylik yaratadi;
- mijozga bankning qaysi tarkibiy tuzilmasida hisobraqam ochganidan qat'iy nazar, uning barcha hisobraqamlariga bankning istalgan tarkibiy tuzilmasi orqali xizmat ko'rsatish imkoniyati yaratiladi;
- masofadan xizmat ko'rsatish tizimi orqali mijoz bankning istalgan tarkibiy tuzilmasida ochilgan o'z hisobraqamlarini erkin tasarruf qilish imkoniyatiga ega buladi;
- mijoz bankning bir tarkibiy tuzilmasidan istalgan boshqa tarkibiy tuzilmasiga o'tganida uning hisobraqamlari o'zgarmaydi, faqat mijoz o'tgan tarkibiy tuzilma hodimlariga uning hisobraqamlari bilan ishlash vakolati beriladi;
- mijoz bankning bir tarkibiy tuzilmasida boshlangan jarayonni (masalan, kredit olishda) ushbu bankning istalgan boshqa tarkibiy tuzilmasida davom etirish imkoniyatiga ega bo'ladi;
- mijozlar tomonidan ularning bank tarmoqlaridagi hisobvaraqlari o'rtasidagi to'lovlari bank xizmat haqisiz o'tkaziladi;

- bozor talabidan kelib chiqib mijozlarga qulay joylarda tezkorlik bilan savdo nuqtalari tashkil etish, manzilini o'zgartirish va qayta tashkil etish imkoniyatini beradi;
- bank transformatsiyasigacha bo'lgan samarasiz tarmoqlangan boshqaruv tizimidan yuqori samarali markazlashgan boshqaruv tizimiga o'tkaziladi.

Tijorat banklari tomonidan mijozlarga yanada sifatli va zamonaviy xizmatlar ko'rsatish maqsadida, xorijiy konsalting kompaniyalari bilan hamkorlikda startegiylar ishlab chiqilmoqda. Unda banklarning texnologik infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda bank operatsiyalarini markazlashgan holda amalga oshirish bo'yicha qator loyihalar ishga tushirish ko'zda tutilgan. Asosiy tamoyil bankning barcha jarayonlari va xizmatlari mijozlar manfaatiga yo'naltirilgan bo'lishi hisoblanadi. Shu kungacha yagona MFO joriy qilgan banklarni 1-jadvalda ko'rishimiz mumkin.

1-jadval

Respublikamizda yagona MFO joriy qilgan tijorat banklar to'g'risida ma'lumot

№	Yagona MFO joriy qilgan banklar nomi	Bankning yagona MFOsi nomeri
1.	AT "Aloqabank"	00401
2.	"O'zbekiston sanoat-qurilish banki" ATB	00440
3.	"Biznesni rivojlantirish banki" ATB	01037
4.	"Turonbank" ATB	00446
5.	ChEKI "Hamkorbank" ATB	00083
6.	"Mikrokreditbank" ATB	00433
7.	"Orient Finans" XATB	01071
8.	"O'zbekiston Respublikasi AT Xalqbanki"	01125
9.	ATB "ASIA ALLIANCE BANK"	01095

Umuman olganda, hozirgacha yagona MFO joriy qilgan banklar soni yildan yilga oshib bormoqda. Alohida ta'kidlash lozim bo'lgan jihati, eng ko'p filialga ega bo'lgan bank- O'zbekiston Respublikasi AT Xalqbanki (197 filiali) yagona MFO o'z amaliyotiga joriy qilganligi juda muximdir. Buning natijasida bankning mijozlari ko'pgina qulayliklar yaratildi. Qolgan banklar ham bu jarayonni o'z amaliyotiga jalb qilishni boshlashmoqda. Masalan. Asakabank filiallar tarmog'ini Yagona MFO texnologiyasiga o'tkazish ishlari boshlandi. Ushbu jarayon amaldagi filiallar tarmog'ini zamonaviy bank xizmatlari markazlariga aylantirgan holda yagona kodga – 00873 birlashtirishni ko'zda tutadi. Mazkur jarayonlar bosqichma-bosqich, dastlab

bankning Xazorasp filialida 2024 yilning 15 yanvar kuniga qadar, bankning qolgan filiallarida 2024 yilning 26 fevral kuniga qadar amalga oshirilishi rejalashtirilgan.

XULOSA

Bir soʻz bilan aytganda, bankda Yagona MFO texnologiyasining joriy qilinishi mijozlar uchun maksimal qulaylik yaratilishiga, xizmat koʻrsatish tezligi va sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, Bankning barcha filiallari Bank xizmatlari markaziga aylantirilib, faqatgina mijozlarga xizmat koʻrsatuvchi zamonaviy bank ofisi faoliyati yoʻlga qoʻyiladi. Filiallararo operatsiyalar yagona bank kodiga oʻtkaziladi. Buning natijasida esa tijorat banklar oʻz xizmatlarini rivojlangan banklar darajasida amalga oshirishga oʻtadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 5992-sonli “2020 — 2025 yillarga moʻljallangan Oʻzbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi toʻgʻrisida”gi PF- Farmoni, 2020 yil 12 may
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 5 oktyabrdagi «Raqamli Oʻzbekiston–2030 strate-giyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora tadbirlari toʻgʻrisida»gi PF-6079-son Farmoni
3. Xodjimamedov, A. (2022). Bank tizimini innovatsion rivojlantirish yoʻnalishlari. *Economics and Innovative Technologies*, 10(4), 1–9. https://doi.org/10.55439/EIT/vol10_iss4/a2.
4. Kurbanov, R. (2022). Banklar kapitallashuv darajasini oshirishning dolzarb masalalari. *Экономика и образование*, 23(4), 96-101.
5. Kurbanov, R. B., & Asirarov, R. Z. (2022). The role of the bank's initial public offering in increasing the capitalization of commercial banks. *Asian Journal of Research in Banking and Finance*, 12(4), 30-36.
6. Bakhtiyarovich, K. R. (2020). Analysis of Financial Performance of Private Banks in Uzbekistan. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(05).
7. Kurbanov, R. B. (2021). Improving the organization of the resource base of private banks of the republic of Uzbekistan. *SAARJ Journal on Banking & Insurance Research*, 10(5), 41-45.
8. Kurbanov, R. (2020). The practice of strengthening of resource base in private banks. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 8(3), 23485-0386.
9. Kurbanov, R. B. (2017). The role of deposits in strengthening the resource base of commercial banks. *Экономика и бизнес: теория и практика*, (4-2), 51-54.
10. Kurbonov PhD, R. (2021). Analysis of efficiency indicators of private banks activity. *International Finance and Accounting*, 2021(1), 11.

11. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

12. ХУДОЁРОВ О.О. (2023). БАНК ТИЗИМИНИ РАҚАМЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА РАҚАМЛАМЛИ БАНК ТЕХНОЛОГИЛАРИНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШ . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 13(7), 99–107. <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2788>

13. Худойоров О.О. "Importance of credit risk management in banks" Economy and Business jurnal. vol.5 <https://cyberleninka.ru/article/n/importance-of-credit-risk-management-in-banks>